

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 22.5.2018
COM(2018) 271 final

ANNEX

ZAŁĄCZNIK

do

zalecenia Rady

w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem

{SWD(2018) 173 final}

ZAŁĄCZNIK
RAMY JAKOŚCI
WCZESNEJ EDUKACJI I OPIEKI NAD DZIECKIEM

Dzieci mają prawo do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, które charakteryzują się dobrą jakością i przystępną ceną¹.

Europejski filar praw socjalnych

Nauka i kształcenie zaczynają się od urodzenia, a wczesne lata życia dzieci mają dla nich największe znaczenie, ponieważ stanowią podstawę ich rozwoju, który trwa przez całe życie. Niniejsze ramy jakości zawierają kluczowe zasady i europejskie podejście do systemów wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w oparciu o dobre praktyki stosowane w państwach członkowskich UE oraz najnowsze badania. Obejmują one dziesięć oświadczeń dotyczących jakości, które są pogrupowane w pięć ogólniejszych obszarów jakości: dostęp, personel, program nauczania, monitorowanie i ocena oraz zarządzanie i finansowanie. Przedmiotowe dziesięć oświadczeń dotyczących jakości opisuje główne cechy wysokiej jakości usług określonych w praktyce. Ramy jakości to narzędzie zarządzania mające na celu zapewnienie ukierunkowania na rozwój i zagwarantowanie systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Aby umożliwić samoocenę i dalszą refleksję, zawierają one również wykaz wskaźników, które można stosować na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Głównym celem ram jest zapewnienie dobrej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem wszystkim dzieciom. Ich opracowaniu przyświecają następujące zasady:

- wysokiej jakości usługi mają zasadnicze znaczenie dla wspierania rozwoju i nauki dzieci oraz, w perspektywie długoterminowej, zwiększania ich szans edukacyjnych;
- udział rodziców jako partnerów takich usług jest niezbędny – rodzina jest najważniejszym miejscem, w którym dzieci mogą rosnąć i rozwijać się, a rodzice (i opiekunowie) są odpowiedzialni za dobro, zdrowie i rozwój każdego dziecka;
- usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem muszą być ukierunkowane na dziecko, aktywnie angażować dzieci i uznawać ich poglądy.

¹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_pl

UNIJNE RAMY JAKOŚCI WCZESNEJ EDUKACJI I OPIEKI NAD DZIECKIEM

DOSTĘP do wysokiej jakości usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem **dla wszystkich dzieci** sprzyja ich zdrowemu rozwojowi i powodzeniu w nauce, pomaga zmniejszać nierówności społeczne oraz zmniejsza różnice w kompetencjach między dziećmi o różnym statusie społeczno-ekonomicznym. Sprawiedliwy dostęp jest również niezbędny, aby zapewnić rodzicom, a zwłaszcza kobietom, elastyczność w zakresie (ponownej) integracji na rynku pracy.

Oświadczenia dotyczące jakości:

1. Usługi, które są dostępne i przystępne cenowo dla wszystkich rodzin i ich dzieci.

Powszechne prawo do usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem zapewnia solidną podstawę umożliwiającą dotarcie do wszystkich dzieci. Dane demograficzne i ankiety dla rodziców dotyczące zapotrzebowania na placówki wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem mogą służyć jako podstawa do oszacowania dalszych potrzeb i dostosowania liczby oferowanych miejsc.

Dzięki takim usługom można przezwyciężyć bariery potencjalnie uniemożliwiające udział rodzinom i dzieciom. Mogą one obejmować dostosowanie opłat pobieranych za wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem, aby umożliwić dostęp również gospodarstwom domowym o niskich dochodach. Istnieją również dowody na to, że elastyczność godzin otwarcia i inne udogodnienia mogą umożliwić udział zwłaszcza dzieciom pracujących matek oraz pochodzącym z mniejszości lub grup w niekorzystnej sytuacji.

Usługi równomiernie rozłożone na obszarach miejskich i wiejskich, w zamożnych i biednych środowiskach oraz regionach mogą zwiększać dostęp dla grup defaworyzowanych w społeczeństwie. Dostępność i przystępność cenowa wysokiej jakości usług na obszarach, na których mieszkają biedne rodziny, mniejszości etniczne lub rodziny migrantów, mają największy wpływ na zwiększanie równości i włączenia społecznego.

2. Usługi zachęcające do udziału, zwiększające włączenie społeczne i uwzględniające różnorodność.

W placówkach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem można aktywnie zachęcać do udziału przez angażowanie rodziców, rodzin i opiekunów w procesy decyzyjne (np. w komitetach rodzicielskich). Dotarcie do rodzin, zwłaszcza do kobiet i rodzin w niekorzystnej sytuacji lub rodzin należących do mniejszości bądź rodzin migrantów, z ukierunkowanymi inicjatywami pozwala im wyrazić swoje potrzeby i umożliwia służbom uwzględnienie tych potrzeb przy dostosowywaniu oferty do potrzeb lokalnych społeczności.

Można zachęcać do rekrutacji członków personelu z grup marginalizowanych, grup migrantów lub mniejszości, ponieważ okazało się, że korzystne jest, jeśli skład personelu w placówkach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem odzwierciedla różnorodność społeczeństwa.

Stworzenie przyjaznego środowiska dla dzieci, które docenia ich języki ojczyste i pochodzenie, przyczynia się do rozwoju ich poczucia przynależności. Odpowiednie ustawiczne doskonalenie zawodowe przygotowuje również personel do przyjmowania i wspierania dzieci dwujęzycznych.

Placówki wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem mogą wypracowywać dobre praktyki w rodzinach, aby stworzyć płynne przejście ze środowiska domowego do placówki oraz wspierać wysoki poziom udziału rodziców przez organizowanie konkretnych inicjatyw.

PERSONEL jest najważniejszym czynnikiem wpływającym na dobro, uczenie się i osiągnięcia rozwojowe dzieci. W związku z tym warunki pracy i doskonalenie zawodowe personelu są uznawane za niezbędne elementy jakości.

Oświadczenia dotyczące jakości:

3. Wykwalifikowany personel, któremu kształcenie formalne i szkolenie ustawiczne umożliwia wypełnianie zawodowej roli.

Skuteczne systemy wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem uwzględniają podnoszenie statusu zawodowego personelu, który jest powszechnie uznawany za kluczowy czynnik jakości, przez podnoszenie poziomu kwalifikacji, oferowanie elastycznych możliwości rozwoju kariery zawodowej i alternatywnych ścieżek dla asystentów. Można wspierać te działania przez dążenie do zatrudniania, poza personelem pomocniczym, kadry pedagogicznej składającej się z profesjonalistów posiadających pełne kwalifikacje zawodowe ze specjalizacją we wczesnej edukacji na poziomie ISCED 6.

Najnowocześniejsze programy kształcenia formalnego są opracowywane wspólnie z praktykami i zapewniają odpowiednią równowagę między teorią a praktyką. Korzystnym jest również, jeśli programy edukacyjne lepiej przygotowują personel do wspólnej pracy i podnoszenia kompetencji w zakresie refleksji. Z korzyścią dla takich programów może być przeszkolenie personelu do pracy z grupami zróżnicowanymi językowo i kulturowo, składającymi się z osób pochodzących z rodzin należących do mniejszości, rodzin migrantów i rodzin o niskich dochodach.

Personel, który jest przygotowany do zaspokajania potrzeb rozwojowych małych dzieci i jest w stanie wykrywać potencjalne problemy rozwojowe, może bardziej aktywnie wspierać rozwój dziecka. Regularne, dostosowane do indywidualnych potrzeb oraz ustawiczne możliwości doskonalenia zawodowego przynoszą korzyści wszystkim członkom personelu, w tym asystentom i personelowi pomocniczemu.

Biorąc pod uwagę niezbędne elementy rozwoju i psychologii dziecka, kompetencje personelu powinny obejmować moduł stosowanej ochrony dziecka oraz ogólniejszy moduł dotyczący praw dziecka.

4. Sprzyjające warunki pracy, w tym profesjonalne kierownictwo, które stwarza możliwości obserwacji, refleksji, planowania, pracy zespołowej i współpracy z rodzicami.

Systemy wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, które mają na celu poprawę warunków pracy, w tym osiągnięcie bardziej odpowiedniego poziomu wynagrodzeń, mogą sprawić, że zatrudnienie we wczesnej edukacji stanie się bardziej atrakcyjną opcją dla lepiej wykwalifikowanego personelu, poszukującego odpowiedniej kariery zawodowej.

Liczba dzieci przypadających na dorosłego i wielkość grup są najbardziej adekwatne, jeśli są zaprojektowane w sposób uwzględniający wiek i skład grupy dzieci, ponieważ młodsze dzieci wymagają więcej uwagi.

Wspólnoty edukacyjne skupiające specjalistów, istniejące w obrębie placówek i pomiędzy nimi, wykazały pozytywny wpływ przez przydział czasu i miejsca na praktyki zespołowe i wspólną pracę personelu.

Oferowanie mentoringu i nadzoru nowo zatrudnionym członkom personelu podczas ich wprowadzania może pomóc im w szybkim dostosowaniu się do norm zawodowych.

PROGRAM NAUCZANIA to potężne narzędzie zapewniające dbałość o dobro, rozwój i doświadczenie edukacyjne dzieci. Szeroko zakrojona podstawa pedagogiczna określa zasady

utrzymania rozwoju dzieci przez praktyki edukacyjne i opiekuńcze, które odpowiadają zainteresowaniom, potrzebom i możliwościom dzieci.

Oświadczenia dotyczące jakości:

5. **Program nauczania oparty na celach pedagogicznych, wartościach i podejściach umożliwiających dzieciom pełne wykorzystanie ich potencjału w zakresie rozwoju społecznego, emocjonalnego, poznawczego, fizycznego oraz zapewniający dbałość o ich dobrostan.**

Podejście pedagogiczne skoncentrowane na dziecku może lepiej przyczyniać się do ogólnego rozwoju dzieci, zapewniać wsparcie dla strategii ich uczenia się i wspierać ich rozwój poznawczy i pozapoznawczy przez bardziej systematyczne korzystanie z uczenia się opartego na doświadczeniu, zabawy i interakcji społecznych.

Istnieją przekonujące dowody na to, że sprecyzowany program nauczania jest atutem, ponieważ może zapewnić spójne ramy opieki, edukacji i socjalizacji jako integralne elementy wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Najlepiej, aby ramy takie definiowały cele edukacyjne dostosowane do wieku, jednocześnie umożliwiając nauczycielom personalizację ich podejścia do indywidualnych potrzeb dzieci i aby zapewniały wytyczne dla wysokiej jakości środowiska edukacyjnego. Zwraca się w nich należyta uwaga na uwzględnienie dostępności książek i innych materiałów drukowanych, aby pomóc w rozwoju umiejętności czytania i pisania dzieci.

Przez propagowanie różnorodności, równości i świadomości językowej skuteczne ramy programu nauczania sprzyjają integracji migrantów. Mogą one wspierać rozwój zarówno języka ojczystego, jak i języka nauczania.

6. **Program nauczania, który wymaga od personelu współpracy z dziećmi, współpracownikami i rodzicami oraz refleksji nad stosowanymi praktykami.**

Program nauczania może pomóc w lepszym angażowaniu rodziców, zainteresowanych stron i personelu oraz w zapewnianiu odpowiedniejszego dopasowania potrzeb, zainteresowań i możliwości dzieci.

Program nauczania może określać role i procesy dla personelu w celu regularnej współpracy z rodzicami, a także ze współpracownikami w ramach innych usług dla dzieci (w tym z sektorem zdrowia, opieki społecznej i edukacji).

W miarę możliwości program nauczania może zapewniać wytyczne dla personelu placówek wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w zakresie nawiązywania kontaktu z personelem szkolnym w sprawie przechodzenia dzieci do szkół podstawowych lub przedszkoli.

MONITOROWANIE I OCENA to czynniki zapewniające trwałą jakość. Przez wskazywanie mocnych i słabych stron procesy te mogą być ważnymi elementami podnoszącymi jakość systemów wczesnej edukacji. Mogą one zapewniać zainteresowanym stronom i osobom odpowiedzialnym za wyznaczanie kierunków polityki wsparcie w podejmowaniu inicjatyw, które odpowiadają potrzebom dzieci, rodziców i społeczności lokalnych.

Oświadczenia dotyczące jakości:

7. **Monitorowanie i ocena dostarczają informacji na odpowiednim poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym w celu dążenia do ciągłej poprawy jakości polityki i praktyk.**

Przejrzyste informacje na temat usług i personelu lub na temat realizacji programu nauczania na odpowiednim poziomie – krajowym, regionalnym i lokalnym – mogą przyczynić się do poprawy jakości.

Regularne informacje zwrotne mogą ułatwić proces oceny polityki, w tym przez umożliwienie analizy wykorzystania funduszy publicznych oraz tego, co jest skuteczne i w jakim kontekście.

Aby określić potrzeby personelu związane z uczeniem się oraz aby podejmować właściwe decyzje dotyczące najlepszego sposobu podniesienia jakości usług, liderzy placówek wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi powinni terminowo gromadzić odpowiednie dane.

8. Monitorowanie i ocena leżące w najlepszym interesie dziecka.

Aby chronić prawa dziecka, solidna polityka w zakresie ochrony dziecka powinna być częścią systemu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w celu ochrony dzieci przed wszelkimi formami przemocy. Polityka w zakresie ochrony dziecka powinna obejmować cztery ogólne obszary: (1) polityka, (2) ludzie, (3) procedury oraz (4) odpowiedzialność. Więcej informacji na temat tych obszarów można znaleźć w opracowaniu „Child safeguarding standards and how to implement them” wydanym przez organizację Keeping Children Safe².

Procesy monitorowania i oceny mogą sprzyjać aktywnemu zaangażowaniu i współpracy między wszystkimi zainteresowanymi stronami. Wszyscy zainteresowani rozwojem jakości mogą przyczynić się do opracowania praktyk monitorowania i oceny oraz czerpać z nich korzyści.

Dostępne dowody wskazują, że połączenie metod monitorowania (np. obserwacji, dokumentacji, opisowej oceny kompetencji dzieci) może dostarczać przydatnych informacji i danych na temat doświadczeń i rozwoju dzieci, w tym może pomóc w płynnym przejściu do szkoły podstawowej.

Celem opracowania narzędzi do monitorowania i procedur oceny partycypacyjnej może być umożliwienie dzieciom wyrażenia swojej opinii i wyraźnego informowania o ich doświadczeniach w zakresie uczenia się i socjalizacji w placówkach.

ZARZĄDZANIE I FINANSOWANIE w kluczowy sposób wpływają na możliwość odegrania przez usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przewidzianej roli w rozwoju osobistym dzieci, w zmniejszaniu dysproporcji w ich osiągnięciach oraz w sprzyjaniu spójności społecznej. Zarządzanie musi być częścią kompleksowego systemu spójnych polityk publicznych, które łączą wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem z innymi usługami dotyczącymi opieki nad małymi dziećmi i ich rodzinami.

Oświadczenia dotyczące jakości:

9. Zainteresowane strony jednakowo i dokładnie rozumieją swoją rolę i obowiązki oraz wiedzą, że oczekuje się od nich współpracy z organizacjami partnerskimi.

Usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem powinny w idealnym scenariuszu być świadczone w ścisłej współpracy ze wszystkimi służbami zajmującymi się dziećmi, w tym ze służbami socjalnymi i służbą zdrowia, szkołami i lokalnymi zainteresowanymi stronami. Takie sojusze pomiędzy służbami są bardziej skuteczne, jeśli są zarządzane z wykorzystaniem spójnych ram politycznych, które mogą aktywnie sprzyjać współpracy i długoterminowym inwestycjom w społeczności lokalne.

²

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/standards_child_protection_kcsc_en_1.pdf

Zaangażowanie zainteresowanych stron okazało się kluczowe dla zaprojektowania i wdrożenia wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem.

Najlepiej, aby odpowiedzialność za wszystkie przepisy dotyczące wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz za finansowanie ponosił ten sam dział.

10. Przepisy ustawodawcze i wykonawcze lub finansowanie wspierają postępy w kierunku powszechnego prawa do subsydiowanej lub finansowanej ze środków publicznych wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a informacje o postępach są regularnie przekazywane wszystkim zainteresowanym stronom.

Poprawę jakości świadczenia usług dla wszystkich dzieci można w lepszym stopniu osiągnąć przez stopniowe budowanie powszechnego prawa. Przydatne może być przeprowadzenie oceny, czy rynkowe usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem powodują nierówny dostęp lub niższą jakość dla dzieci w niekorzystnej sytuacji, i w razie konieczności sporządzenie planów działań naprawczych.

Ścisłe powiązanie z polityką pracy, polityką zdrowia i polityką społeczną niewątpliwie stanowiłoby atut, ponieważ może ono wspierać bardziej efektywną redystrybucję zasobów przez ukierunkowanie dodatkowych środków finansowych na grupy i społeczności w niekorzystnej sytuacji.

